

چالش های اقتصاد ایران و ضرورت اقتصاد مقاومتی

مسعود نادری^{۱۳۵}

الناز مهدوی^{۱۳۶}

چکیده:

امروزه اقتصاد جهانی از دوران تجارت های ساده پیشین عبور کرده و به بالاترین حد خود از لحاظ پیچیدگی رسیده است؛ به این معنا که شرایط جهانی اقتصاد، موجبات پیوستگی و وابستگی هر چه بیشتر کشورها را به هم فراهم آورده است؛ و تحولات مربوط به اقتصاد جهانی مرزها را به سرعت در می نوردد و به بطن کشورها و بستر جوامع نفوذ می یابد؛ در این حالت تهدیدات فراوانی اقتصاد داخلی کشورها را تحت تاثیر قرار خواهد داد که کشور ما نیز نه تنها از این تهدیدات مبرا نیست بلکه با شدت بیشتری تحت تاثیر آن قرار دارد. زیرا علاوه بر مشکلات داخلی، ساختار جهانی نیز گلوی این اقتصاد نیمه جان را به شدت می فشارد. در اینجا با توضیح مشکلات اساسی اقتصاد ایران سعی در ارائه چارچوبی برای کاهش این مشکلات خواهیم داشت. روش بررسی: مقاله پیش رو به بررسی برخی از مهم ترین چالش های پیشروی اقتصاد ایران همچون تحریم و تورم پرداخته و با بررسی علل این چالشها و با بهره گیری از اقتصاد مقاومتی سعی در ارائه راهکارهایی به منظور اقدام موثر در مقابله با این چالش ها دارد. نتیجه گیری: آنچه که باید به آن توجه داشت آن است که اقتصاد مقاومتی به معنای قطع رابطه با اقتصاد جهانی نیست و این نگاه به کل از حیز انتفاع ساقط خواهد بود بلکه اقتصاد مقاومتی توجه به توانمندی های داخلی و دینامیسم های درونی در وضعیت دشوار اقتصادی است؛ که کاربرد اصولی این نوع اقتصاد و تبیین و اجرای مولفه های آن می تواند تا حد زیادی در کمرنگ کردن چالش های پیش رو موثر باشد.

کلید واژه ها: چالش های اقتصادی - تحریم ها - تورم - کاهش درآمدهای نفتی - اقتصاد مقاومتی

^{۱۳۵} دانشجوی کارشناسی ارشد روابط بین الملل دانشگاه رازی (۰۹۳۶۴۲۶۵۸۵۶) masoudnadery@yahoo.com

^{۱۳۶} دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد دانشگاه رازی (۰۹۳۵۵۴۵۳۱۹۴) emahdavi48@yahoo.com

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

مقدمه:

اقتصاد ایران از زمان های گذشته تا به امروز ساختاری شکننده داشته که این ساختار چارچوبی متناقض را در دل خود جای داده است؛ به این معنا که از یک طرف بواسطه تک بعدی بودنش و تکیه بیش از حد بر صادرات مواد خام، تحت تاثیر قیمت های جهانی این مواد قرار دارد و از طرف دیگر با توجه به تحریم ها و وضعیت کنونی اقتصادی اش که در ادامه بیشتر به آن خواهیم پرداخت، منزوی شده و چندان داخل در اقتصاد جهانی نیست و دچار یک پارادوکس ساختاری شده است. در این میان باید به یک نکته اساسی توجه داشت و آن "بی ثباتی سیاسی" است. بی ثباتی سیاسی از آنجایی که مشکله عدم امنیت و شکل گیری تهدید را در پی دارد در مدت زمانی کوتاه می تواند اثراتی ویرانگر بر اقتصاد داخلی بگذارد. در کنار این عدم امنیت، موارد دیگری نیز در دامن زدن به عدم اطمینان و عدم امنیت اقتصادی نقش خواهند داشت از جمله:

- نبود زیرساخت های مناسب در امر تولید

- عدم آمادگی لازم جهت حضور تدریجی در اقتصاد جهانی

- وابستگی بیش از حد در زمینه واردات مواد صنعتی

- حجم پایین سرمایه گذاری خارجی

- توزیع نابرابر درآمدها و سطح پایین رفاه اجتماعی و

در کنار این موارد مقاله حاضر به بررسی اساسی ترین چالش های اقتصاد ایران در زمان حاضر می پردازد و آنها را در پنج مورد زیر طبقه بندی می کند:

۱- تحریم ها

۲- تورم

۳- بیکاری

۴- نرخ ارز

۵- کاهش درآمدهای نفتی

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بهائش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

حال سوال اساسی آن است که این موارد چه تاثیری بر اقتصاد کشور دارند و راهکار اقتصاد مقاومتی برای گذار از شرایط موجود به چه صورت است؟

در همین راستا با استفاده از منابع گوناگون کتابخانه ای و داده های آماری سعی در ارائه تحلیل و تبیینی علمی از چالش های موجود داریم و سپس ارائه چارچوب اقتصاد مقاومتی به عنوان ضرورتی در جهت برون رفت از این شرایط.

معرفی متغیرها:

۱- تحریم ها:

ایالات متحده از فردای پیروزی انقلاب اسلامی به آنجا مختلف سعی در آسیب رسانی به پیکره انقلاب را داشت. انواع این تهدیدات عبارتند از:

__ حضور نظامی در خلیج فارس و زمینه سازی برای تهدید نظامی

__ تضعیف بنیه دفاعی جمهوری اسلامی ایران با جلوگیری از ورود فناوری های پیشرفته دفاعی و یا دو منظوره

__ حمایت از کشورها و گروه های معارض با جمهوری اسلامی ایران

__ تشویق متحدان خود به مهار جمهوری اسلامی ایران در ابعاد نظامی و غیرنظامی

__ تهدیدهای نظامی برضد جمهوری اسلامی ایران توسط کشورهای وابسته و تحت سلطه خویش

__ فشارهای سیاسی

__ فشارهای تبلیغاتی و روانی و نفوذ فرهنگی از طریق رسانه های گروهی

__ تحریم های اقتصادی (توحیدی، ۱۳۸۱: ۶۰).

خود تحریم را می توان موضوعی التقاطی به حساب آورد بدین معنا که از یک طرف قابلیت سیاسی بودن و هم اقتصادی بودن را داراست و از طرف دیگر مباحث مربوط به حقوق بین الملل و اجتماع را نیز پیش می کشاند. آنگونه که جورج لویز و دیوید کاترایت می گویند تحریم های اقتصادی جزئی از مهارت های دیپلماتیک در طول قرن ها بوده است (زهرانی: ۱۳۸۹: ۵۰). تحریم اقتصادی به زبان ساده عبارت است از منع صادرات یا واردات تمام یا بعضی از محصولات و کالاهای مورد نیاز کشور تحت تحریم و ایجاد محدودیت یا منع برخی فعالیت ها در این کشور. در رویه سازمان ملل متحد عدم

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

شمول تحریم های اقتصادی بر دارو، تجهیزات و وسایل طبی و مواد غذایی پذیرفته شده است و سعی بر آن بوده که به صورت کامل به آن عمل شود. تحریم اقتصادی برای هدف های استراتژیک با تحریم برای سایر منافع اقتصادی یا غیر استراتژیک تفاوت دارد. زیرا تحریم برای هدف های استراتژیک معمولاً جایگزین گزینه جنگ می شود و لذا هزینه اقتصادی آن به مراتب از جنگ کمتر و برای کشور یا کشورهای اعمال کننده کاملاً قابل توجیه است. آمریکا بیش از هر کشور دیگر از حربه تحریم بهره جسته است. دولت کلینتون به تنهایی ۳۵ کشور را مورد تحریم یک جانبه قرار داد. این ۳۵ کشور ۴۲ درصد جمعیت جهان را شامل می شدند و مصرف کننده ۱۹ درصد صادرات جهان بودند. آمریکا خود از تحریم های اعمال شده زیان های زیادی دیده است. طبق برآورد بنیاد هریتیج، تحریم اقتصادی ۲۶ کشور جهان صادرات آمریکا را ۱۹ میلیارد دلار کاهش داد، ۲۰۰ هزار شغل را در بخش صادرات از بین برد و کارگران بخش صادرات به لحاظ دستمزد یک میلیارد دلار ضرر کردند (vista.ir).

طبقه بندی تحریم های اقتصادی:

الف: ممنوعیت های مالی

ب: ممنوعیت های تجاری (عزیزنژاد و سیدنورانی، ۱۳۸۸: ۱۶۹).

علاوه بر آن می توان دو نوع تحریم را در ارتباط با جمهوری اسلامی ایران مشخص کرد:

اول: براساس زمان که شامل دوره های ذیل می باشد:

مقطع اول دوره اشغال لانه جاسوسی (از ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۱)

مقطع دوم دوران دفاع مقدس (از ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۸)

مقطع سوم دوران سازندگی (از ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۲)

مقطع چهارم دوره کلیتون و اعلام استراتژی مهار دو جانبه (از ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۱)

مقطع پنجم پس از واقعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ (یاوری و محسنی، ۱۳۸۸: ۱۵-۱۴)

و مقطع ششم آغاز قطعنامه های شورای امنیت از سال ۲۰۰۶ تاکنون.

و **دوم** بر اساس "نوع بازیگران اعمال گر" شامل:

بهایش ملی اقتصاد معاومتی "حاشما، واقعیتها، راهکارها"

۱- تحریم های اعمال شده از سوی ایالات متحده آمریکا

۲- تحریم های اعمال شده از سوی اتحادیه اروپا

۳- تحریم های اعمال شده از سوی شورای امنیت.

علاوه بر این تحریم ها سایر کشورها نیز به تحریم ها علیه ایران پیوسته اند و اقتصاد ایران را با مشکلاتی روبه رو ساخته اند که نمونه هایی از این تحریم ها در جدول ذیل قابل مشاهده است:

نام کشور	نام شرکت	وضعیت قرارداد های اقتصادی در جهت تحریم ایران
فرانسه	توتال	توقف سرمایه گذاری در ایران
آلمان	لیند	توقف سرمایه گذاری در تمام زمینه ها در ایران
آلمان	اسچلومبرگ	توقف سرمایه گذاری در تمام زمینه ها در ایران تا سال ۲۰۱۳
هندوستان	رلیانس	توقف فروش محصولات فرآوری شده و عدم واردات نفت خام از ایران
ایتالیا	انی اسپا	توقف سرمایه گذاری در ایران
ژاپن	اینپکس کورپ	توقف سرمایه گذاری در نفت آزادگان
کویت	IPG	توقف فروش محصولات فرآوری شده به ایران
مالزی	پتروناس	توقف فروش محصولات فرآوری شده به ایران
هلند	رویال داچ سل	توقف سرمایه گذاری در ایران
نروژ	استاتویل	توقف سرمایه گذاری در ایران
کره جنوبی	GS	لغو پروژه ۱.۲ میلیاردی گاز در ایران
اسپانیا	رپسول	لغو مذاکرات (تفاهم نامه) توسعه فاز ۱۳ و ۱۴ گاز پارس جنوبی
سوئیس	ویتول - گلنسل - ترافیکورا	عدم عرضه فرآورده های نفتی به ایران
انگلستان	BP	توقف عرضه جت فول به ناوگان هواپیمایی ایران
بین المللی	ترانس - آدریاتیک - پایپلین	عدم استفاده از خط لوله انتقال گاز به اروپا

(shada.ir)

۲- تورم: از آنجا که تورم نقش بسزایی در توسعه اقتصادی کشورها داراست کنترل آن یکی از اهداف اقتصاد کلان است.

با وجود تعاریف مختلف از تورم اما تعریف کلی تورم همان افزایش دائمی سطح عمومی قیمتهاست.

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بهائش ملی اقتصاد معاومتی "جالشها، واقعیتها، راهکارها"

عوامل متعددی بر تورم تاثیر گذارند اما بعضی از این عوامل می توانند نقش موثر و بسزایی در میزان تورم هر کشور دارا باشند که با کمک گیری از مطالعات گذشته سعی بر روشن ساختن مهمترین علل تورم و آثار آن در ایران را داریم.

علل تورم در ایران: تقریباً تمام اقتصاددانان بر این نکته توافق دارند که تورم در درازمدت، نتیجه ی عرضه پول و افزایش نقدینگی است اما تنها یک پدیده ی پولی نیست.

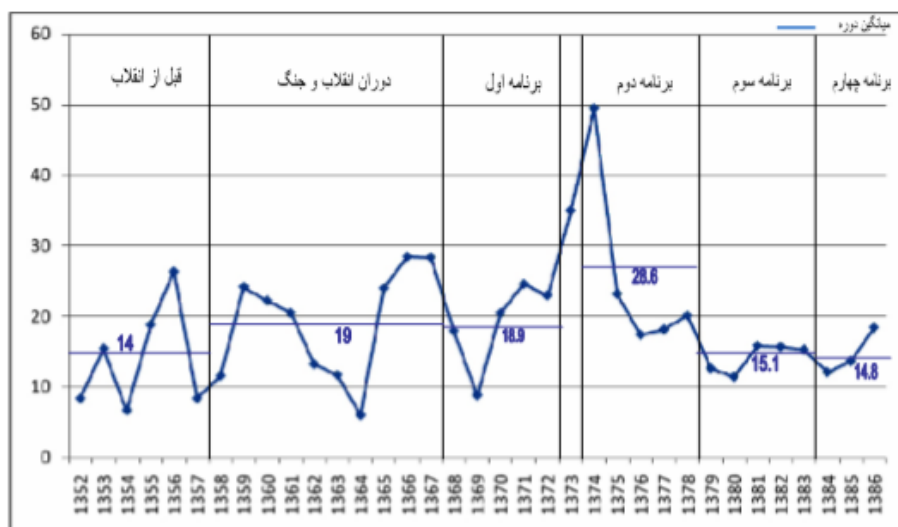
عماد زاده و همکاران (۱۳۸۴) تورم در ایران تنها پدیده ای پولی نبوده و رشد نقدینگی عامل بیش از ۵۸٪ تورم در ایران می باشد در صورتی که ۲۲/۶٪ تورم را تورم وارداتی و ۷/۳٪ تورم را تورم انتظاری و نرخ ارز و شکاف تولید به ترتیب با ۶/۲٪ و ۵/۶٪ عوامل دیگر شکل گیری تورم در ایران هستند.

کلاسان و گوس و امی (IMF-۲۰۰۲) این دو کارشناس صندوق بین المللی پول برای دوره زمانی ۱۹۹۰-۲۰۰۱ و با استفاده از اطلاعات فصلی یک تعادل درازمدت بین عرضه و تقاضای پول در ایران را در نظر گرفتند و با استفاده از یک مدل تصحیح خطا، به این نتیجه رسیدند که تورم در ایران تحت تاثیر نقدینگی است.

بوناتو، لئو (IMF-۲۰۰۷) نتایج این مطالعه نشان می دهد که تورم در ایران خاصیت لختی دارد یعنی تورم هر دوره با تورم دوره قبل همبستگی مثبت داشته که نقش پول در تورم موجود در اقتصاد ایران اساسی است و برای اتخاذ سیاست های ضد تورمی باید کنترل رشد حجم پول را در دستور کار قرار داد.

قوام مسعودی و همکاران (۱۳۸۴) برای نشان دادن متغیرهای موثر بر تورم در ایران یک بررسی ارتباط بلندمدت بین تورم و عوامل موثر بر آن برای دوره ی زمانی ۸۱-۱۳۳۸ شکل گرفت. نتایج حاصله نشان می دهد تولید، شاخص قیمت کالاهای وارداتی، حجم نقدینگی و نرخ ارز از مهمترین عوامل موثر بر تورم در ایران هستند.

کمیسیون اقتصاد کلان (۱۳۸۷) برای بررسی تورم در ایران از شاخص قیمت مصرف کننده در یک بررسی سری زمانی بهره برده است و نتیجه نشان می داد که تورم در ایران ناشی از سو تدبیر مالی و پولی بوده به این معنی که دولتها در اتخاذ سیاستهای پولی و مالی بی تدبیری داشته اند.

نمودار شماره ۱: روند تورم در ایران (با استفاده از شاخص قیمت طی سال های ۸۶-۱۳۵۲) (درصد)

کمیسیون اقتصاد کلان (۱۳۸۷). ص ۷

برخی از آثار مخرب تورم شامل:

کاهش توان رقابتی اقتصاد ملی. تورم موجب نوسان نرخ ارز شده که این امر منجر به افزایش ریسک تجارت می شود. وجود ریسک و عدم اطمینان. که ناشی از عدم ثبات اقتصادی و وجود تورم در اقتصاد است و خود منجر به کاهش سرمایه گذاری شده و زمینه برای افزایش تولید دچار اخلاص می شود. همچنین وجود ریسک باعث شده تصمیم گیری فعالان اقتصادی اعم از خانوارها، بنگاه ها و حتی بخش دولتی با مشکل روبرو شود.

آثار سیاسی - اجتماعی. مردم به خوبی تاثیر منفی تورم را بر رفاه اقتصادی و کاهش قدرت خرید خود لمس می کنند و بدلیل ارتباط قوی تورم با زندگی مردم جامعه، شعار بسیاری از نامزدهای ریاست جمهوری کنترل و پایین آوردن تورم است. به همین دلیل تورم و کنترل آن یکی از مهمترین مسائل اقتصادی - اجتماعی عصر حاضر است.

مانعی برای اجرای عدالت اجتماعی. تورم درآمد صاحبان درآمدهای ثابت مانند مستمری بگیران و کارگران را کاهش می دهد و موجب افزایش فقر و تشدید نابرابری می شود.

۳- بیکاری:

یکی از اهداف کلانی که مورد توجه تمامی کشورهاست مساله اشتغال است. نبود شغل برای جمعیت فعال کشور از بزرگترین مشکلات هر کشوری است که برای رفع آن تلاش های متفاوتی صورت می گیرد.

کار عبارت است از هرگونه فعالیت فکری یا بدنی که به منظور کسب درآمد نقدی و یا غیر نقدی صورت پذیرد و

همایش ملی اقتصاد معاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

هدف آن تولید کالا یا ارائه خدمات باشد (طباطبایی، ۱۳۸۰ : ۴۹).

بیکار به شخص یا اشخاصی گفته می شود که حاضر هستند کار کنند ولی شغلی پیدا نمی کنند. در کشورهای جهان سوم روندهای توسعه با ایجاد فرصت های شغلی همراه نبوده و عواملی نظیر ساخت اقتصادی- اجتماعی، شیوه برنامه ریزی و اجرای آنها، مهم ترین منابع ایجاد اختلاف درآمدها و سطوح زندگی در شهرها و روستاها بوده است (صیدایی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۲۴).

مرکز آمار ایران در نظام آمار گیری خود مشاغل را این گونه تعریف کرده است که همه افراد ده ساله و بیشتر که حداقل ۸ ساعت در هفته کار کرده است، شاغل محسوب می شود. همچنین این مرکز در نظام آمار گیری خود بیکار را اینگونه تعریف کرده است: بیکار به تمام افراد ۱۰ ساله و بیشتر اطلاق می شود که فاقد کار باشند.

در این میان انواع بیکاری عبارتند از:

الف: بیکاری اصطکاکی: به بیکارانی گفته می شود که برای آنها شغل وجود دارد ولی هنوز شغل خود را پیدا نکرده اند. هنگامی که افراد به دنبال شغل هستند، مدت زمانی، بیکار هستند که به این نوع بیکاری، بیکاری اصطکاکی می گویند.

ب: بیکاری سیکلی (ادواری): این بیکاری هنگام رکود بوجود می آید. در دوران رکود، تولید کاهش می یابد. بنابراین اشتغال کاهش می یابد و بیکاری به وجود می آید. به عبارتی، به بیکاری که در دوران رکود بوجود می آید، بیکاری سیکلی یا ادواری گفته می شود.

ج: بیکاری فصلی: بیکاری فصلی در فصولی از سال که تقاضا برای شغل خاص افزایش یا کاهش می یابد، افزایش یا کاهش پیدا میکند، برای مثال کارگران ساختمانی بیشتر می توانند در ماه های گرم تر سال کار کنند و در ماه های سرد سال با بیکاری فصلی مواجه می شوند.

د: بیکاری ساختاری: این نوع بیکاری به دلیل ساختار اقتصادی شکل می گیرد. یک نوع از این بیکاری، بیکاری تکنولوژیکی است. با تغییر تکنولوژی، بعضی مشاغل از بین می رود، اگر افرادی که شغل خود را از دست داده اند، نتوانند آموزش لازم را ببینند و شغل های جدید پیدا نمایند، بیکار می شوند که آنرا بیکاری ساختاری نام می نهند.

ث: بیکاری آشکار و پنهان: بیکاران آشکار به بیکارانی گفته می شود که شغلی ندارند. بیکاری های اصطکاکی سیکلی، فصلی و ساختاری از نوع بیکاری آشکار می باشد. بیکاران پنهان به افرادی گفته می شود که شغل دارند ولی در

بهایس ملی اقتصاد و معاومتی "جالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

تولید نقشی ندارند. مثلاً اگر در کارگاهی ۵۰ نفر کار کنند و با ۴۰ نفر نیز همان تولید را بتوان انجام داد، گفته می شود که ۱۰ نفر از آنها دچار بیکاری پنهان می باشند.

همانطور که در جدول زیر می بینیم کشور ما نیز همچون بسیاری کشورهای جهان با این مشکل دست به گریبان است و حتی شدت آن بیشتر از بسیاری از کشورهای منطقه و جهان است.

جدول نرخ بیکاری جوانان ۲۴-۱۵ ساله بر حسب مناطق شهری و روستایی (۱۳۹۲-۱۳۷۶)

سال	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳
سال	۹۲	۹۱	۹۰	۸۹	۸۸	۸۷	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱	۸۰	۷۹	۷۸	۷۷
کل	۲۴/۰	۲۶/۸	۲۶/۵	۲۸/۷	۲۴/۷	۲۳/۰	۲۲/۳	۲۳/۵	۲۳/۳	۲۴/۰	۲۶/۵	۲۸/۲	۳۳/۶	۳۲/۳	۳۱/۰	۲۸/۹
شهری	۲۸/۲	۳۱/۴	۳۰/۰	۳۴/۰	۲۹/۴	۲۷/۴	۲۷/۶	۲۹/۲	۲۹/۴	۳۰/۵	۳۰/۱	۳۳/۷	۳۷/۳	۳۶/۱	۳۴/۲	۳۲/۵
روستا	۱۶/۱	۱۸/۴	۱۹/۸	۱۸/۴	۱۶/۴	۱۵/۳	۱۳/۳	۱۴/۰	۱۳/۶	۱۴/۴	۲۱/۵	۲۲/۷	۲۹/۸	۲۸/۷	۲۸/۰	۲۵/۷

ماخذ: مرکز آمار ایران، نتایج طرح آمارگیری از ویژگی های اشتغال و بیکاری (۱۳۸۳-۱۳۷۶) و طرح آمارگیری نیروی کار (۱۳۹۲-۱۳۸۴).

نرخ بیکاری جمعیت ۲۴-۱۵ ساله عبارت است از نسبت جمعیت بیکار ۲۴-۱۵ ساله به جمعیت فعال ۲۴-۱۵ ساله ضرب در ۱۰۰

جدول نرخ بیکاری در جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب مناطق شهری و روستایی (۱۳۹۲-۱۳۷۶)

شرح	۱۳۷	۱۳۷	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۷	۱۳۷	۱۳۷	۱۳۷
شرح	۶	۷	۸	۹	۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۰	۱
کل	۱۳/۱	۱۲/۵	۱۳/۵	۱۲/۹	۱۱/۹	۱۰/۴	۱۰/۵	۱۱/۳	۱۱/۵	۱۰/۳	۱۱/۸	۱۲/۸	۱۴/۲	۱۴/۳	۱۳/۵	۱۲/۵
شهری	۱۲/۷	۱۳/۱	۱۴/۹	۱۴/۸	۱۴/۳	۱۴/۳	۱۴/۸	۱۴/۳	۱۴/۸	۱۴/۳	۱۴/۳	۱۴/۸	۱۴/۹	۱۴/۰	۱۳/۱	۱۲/۷
روستا	۱۳/۶	۱۱/۷	۱۳/۰	۱۳/۴	۱۳/۴	۱۳/۰	۱۳/۹	۱۳/۰	۱۳/۹	۱۳/۰	۱۳/۰	۱۳/۰	۱۳/۵	۱۳/۴	۱۱/۷	۱۳/۶

اما برخی از عوامل بیکاری کدام اند:

- عدم توجه به مبحث گردشگری با توجه به دارا بودن میراث و جاذبه های توریستی فراوان

- رشد جمعیت

- حرکت از سمت روستاها به شهرها که موجب کمبود نیروی جوان در روستاها می شود

- عدم توانایی و تخصص روستاییان مهاجر برای کسب مشاغل صنعتی

- ناتوانی بخش صنعت در جذب فارغ التحصیلان دانشگاهی بدلیل عدم تناسب میان سیستم آموزش و بخش صنعت

- عدم آگاهی لازم افراد جامعه در مورد کارآفرینی

- نبود استقبال لازم افراد جامعه از تولیدات داخلی

تأثیرات بیکاری ابعاد زیادی را در بر می گیرد که بطور کلی می توان آنها را در دو بعد مادی و غیرمادی تقسیم کرد و به همین دلیل مشکلات بسیاری را برای جامعه به بار می آورند که این مشکلات و پیامدها به شرح ذیل اند:

- مهاجرت: از آنجایی که نیروی فعال جامعه در محیط زندگی خویش فضا را برای مانور و پیشرفت خود اندک می بینند دست به مهاجرت می زنند. پدیده فرار مغزها و از دست رفتن سرمایه های علمی کشور یکی از عواقب آن است که هزینه های زیادی را بر جامعه تحمیل می کند.

- فقر، فساد و روسپیگری: افزایش بیکاری در جوامع منجر به پایین آمدن سطح زندگی و در نتیجه فقر می شود. فقر خصوصا در بین بانوان زمینه های انحطاط اخلاقی و گام نهادن به سوی پدیده هایی از جمله روسپیگری را در پی دارد. قاچاق: عدم اشتغال موجب برون رفت از حالات قانونی اشتغال و حرکت به سمت مبادی غیرقانونی اشتغال را در پی دارد که یکی از نمونه های آن قاچاق کالاهای غیرقانونی از جمله مواد مخدر می باشد.

- طلاق و جدایی: از آنجایی که اشتغال منبع درآمد خانوارها محسوب می شود، نبود آن ضربه ای اساسی بر پیکره خانوار هاست و موجبات فروپاشی بنیان خانواده را در فراهم می کند.

- تأثیر بر امنیت ملی: عدم اشتغال می تواند نارضایتی را به همراه داشته باشد که در صورت گسترش این نارضایتی ها و دامنه آن امنیت ملی یک کشور از داخل تحت تأثیر قرار می گیرد.

با توجه به توضیحات بالا نقش اشتغال در بالاترین رده های امنیتی یک کشور نمایان است و غفلت از آن تشدید بحران های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را به دنبال دارد.

نرخ ارز:

یکی دیگر از چالش هایی که اقتصاد ایران با آن دست و پنجه نرم می کند نرخ ارز است.

تعریف نرخ ارز همان ارزش و قیمت پول داخلی در برابر پول خارجی است.

(اپلپارد.فیلد. ۱۳۷۸) فعل و انفعالات متقابل اقتصادی فقط زمانی می تواند رخ دهد که یک رابطه مشخص بین پول ها وجود داشته باشد به نحوی که ارزش یک داد و ستد معین بتواند توسط هر دو طرف معامله بر حسب پول خودشان تعیین شود این رابطه مهم نرخ ارز است به عبارت دیگر نرخ ارز عبارت است از یک واحد پول خارجی بر حسب واحد پول

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بهایش ملی اقتصاد معاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها"

داخلی. شبکه جهانی بازارها و موسساتی که تبدیل ارزهای مختلف را بر عهده دارند به طور معمول بازار ارز نامیده می شوند.

(محمود زاده، ۱۳۹۲، ص ۱۲۹) اهمیت نرخ ارز و تغییرات آن از آن جا ناشی می شود که مهم ترین کانال ارتباطی با اقتصاد خارجی از طریق نرخ ارز است از آنجا که تغییرات نرخ ارزها تغییرات قیمت های کالاها و خدمات عرضه شده در بازار را به دنبال خواهد داشت. نوسانات ارزی نه تنها برای تولید کنندگان بلکه برای مصرف کنندگان نیز حائز اهمیت است.

فشارهای خارجی و تحریم های گسترده ی غرب و نقصان صادرات باعث کمبود منابع ارزی و منابع درآمدی شده است که این امر به طور طبیعی، در کنار یک سری عوامل داخلی مانند تورم به افزایش نرخ ارز انجامیده است به طوریکه در سال گذشته، شاهد افزایش بی سابقه ی نرخ ارز و آثار آن در اقتصاد ایران بوده ایم. طی سال ۱۳۹۱، به عنوان مثال نرخ دلار از کمتر از ۲۰ هزار ریال در ابتدای سال، به ۳۸ هزار ریال در پایان بهمن ماه ۱۳۹۱ رسید.

نوسانات نرخ ارز موجب می شود تا فعالان اقتصادی هیچ تصویر روشنی از آینده اقتصاد نداشته و قادر به تصمیم گیری در مورد آینده نباشند و همچنین این نوسانات باعث می شود تا شاهد تکانه هایی باشیم که منجر به تورم می شوند.

ارز یکی از مهم ترین مؤلفه های اقتصادی است که نوسانات و تغییرات آن بر اکثر متغیرهای اقتصادی و اجتماعی تأثیر می گذارد و عدم کنترل آن می تواند به بحران های هولناکی در اقتصاد ایران منجر شود.

۵- کاهش درآمدهای نفتی:

در ادبیات اقتصادی، هرگونه انحراف مقادیر متغیرها از روند بلندمدت مقادیر انتظاری آنها شوک نامیده می شود. به طور کلی شوکهای قیمت نفت از دو طریق می تواند فعالیت های اقتصادی یک کشور را تحت تاثیر قرار دهند. یکی از طریق تأثیر بر طرف عرضه اقتصاد است که این تأثیرات اصولاً با وقفه نمایان میگردند. و یا تأثیر گذاری بر ظرفیت تولیدی کشور خود را آشکار می سازند. دیگری از طریق تأثیر بر تقاضای کل می باشد که می تواند در کوتاه مدت آثار خود را بر فعالیت های اقتصادی کشور بر جای گذارد. کارشناسان اقتصادی نه تنها شوکهای منفی قیمت نفت بلکه شوکهای مثبت را نیز به سود کشورهای صادر کننده نفت نمی دانند. غالباً دولت تحت تأثیر شوکهای منفی قیمت نفت، مجبور می شود تا بر واردات کالا و خدمات محدودیت بیشتری را اعمال نماید تا از طریق صرفه جویی های ارزی امکان تامین نیازهای ضروری کشور و باز پرداخت به موقع تعهدات خارجی فراهم گردد. با توجه به اینکه در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران،

همایش ملی اقتصاد معاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بخش عمده ای از واردات آنها را کالاهای سرمایه ای و مواد اولیه مورد نیاز بخش تولیدی تشکیل می دهند، محدودیت اعمال شده بر واردات می تواند آثار نامساعدی بر بخش تولیدی کشور به جای گذارد. نتیجه اجتناب ناپذیر چنین شرایطی، بروز فشارهای تورمی، افزایش نرخ ارز، رکود اقتصادی و افزایش بیکاری در جامعه خواهد بود. (صمدی و همکاران، ۸۸)

نوسانات قیمت نفت اصلی ترین منبع نوسانات اقتصادی در کشورهای تولید کننده نفت می باشد. افزایش ناگهانی قیمت نفت بعد از سال ۱۹۷۳ تاثیرات مهمی بر روی اقتصاد کشورهای صادر کننده نفت گذاشت به طوری که می توان اظهار داشت در این دوره درآمدهای ارزی حاصل از فروش نفت به شدت افزایش یافته است و باعث رشد سطح قیمت ها، نرخهای دستمزد و واردات در کشورهای صادر کننده نفت خام گردید. رشد بخش نفت به عنوان یک عامل موثر در درآمد ملی، منجر به افزایش تقاضای کل اقتصاد و در نتیجه افزایش قیمت ها و سودآوری در بخش غیر قابل مبادله نسبت به بخش قابل مبادله می گردد. در نتیجه این امر باعث سرازیر شدن سرمایه و نیروی کار به سمت بخش غیر قابل مبادله و قوی تر شدن این بخش در مقابل ضعیف تر شدن بخش قابل مبادله اغلب اقتصادهای تک محصولی می شود. (مهر آرا و همکاران، ۸۵)

نوسانات شدید قیمت جهانی نفت و تاثیر آن بر درآمد کشورهای صادر کننده آن سبب تحولاتی در ساختار اقتصادی این کشورها به ویژه از نظر تغییر ترکیب تولید و نیز تغییر ترکیب کالاهای صادراتی و وارداتی بواسطه تغییر رابطه مبادله واقعی بوده است. علاوه بر اهمیت نفت در تولید ناخالص داخلی، نقش آن به عنوان منبع جلب ارز خارجی بسیار حائز اهمیت است. واردات بی رویه و صادرات وابسته به نفت، اکنون مهمترین چالش اقتصاد کشور ماست. در واقع دو مشکل فوق، برخلاف تفاوت ظاهری، به منزله دو روی یک سکه اند و هر دو با هم، نشانه هایی از نبود سلامت در اقتصاد کشور را یادآوری می کنند. (سجودی، ۹۰)

دلایل کاهش قیمت نفت:

قیمت نفت تحت تاثیر چهار عامل می تواند کاهش یابد.

اول) قیمت نفت به لحاظ رونق و رکود به نوعی در تعارض با اقتصاد جهانی است. در حالی که اروپا مشکل جدی اقتصادی داشته باشد و آمریکا نیز که از سال ۲۰۰۸ با بحران مالی و رکود دست به گریبان است. معنای این حرف این است که ۴۰ درصد تولید ناخالص داخلی دنیا با مشکل جدی روبه روست. بنابراین اگر شرایط اقتصادی اروپا در میان مدت بهبود نیابد، که احتمالش هم زیاد است، مولفه بزرگی از تقاضا در بازار جهانی نفت ضعیف خواهد شد، حدود ۴۰ درصد تقاضای جهانی نفت در کشورهای OECD ثبت می شود.

دوم) قیمت بالای نفت، سرمایه گذاران را برای سرمایه گذاری بیشتر در جهت افزایش تولید نفت ترغیب کرده است. این

پایش ملی اقتصاد معاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

مساله نه تنها در کشورهای اوپک بلکه در کشورهای غیرعضو هم نمود پیدا کرده است. روسیه طی چند سال گذشته با افزایش سرمایه گذاری، تولید نفت خود را افزایش داده است. از سوی دیگر بالا بودن قیمت نفت باعث اقتصادی شدن استخراج نفت خام های غیرمتعارف شده است. کشورهای بسته عضو اوپک هم تحت تاثیر قیمت های بالای نفت، در های خود را روی سرمایه گذاران خارجی باز کرده اند. عربستان سعودی این روزها در رتبه بالای جذب سرمایه گذاری خارجی نشسته است. این سرمایه گذاری ها هم عمدتاً در نفت و گاز و صنایع وابسته انجام شده است. بنابراین اگر تاخیر طبیعی به ثمر نشستن سرمایه گذاری ها برای افزایش تولید نفت را در نظر بگیریم باید بگوییم که قیمت های بالای نفت در ۱۰ سال اخیر باعث ایجاد ظرفیت های بالایی در تولید نفت دنیا شده است که همین مساله انتظار افزایش عرضه را در سال های آینده تقویت می کند.

وقتی قیمت نفت در یک دوره طولانی بالا می ماند سرمایه گذاری در انرژی های جایگزین افزایش پیدا می کند. این سرمایه گذاری ها به ویژه در مورد گاز شکل جدی تری به خود گرفته است. قاعدتاً انتظار داریم در آینده سهم انرژی های غیرنفتی در سبد انرژی افزایش یابد و این عامل بر کاهش قیمت نفت تاثیر گذار باشد.

چهارم) قیمت بالای نفت، معمولاً صرفه جویی در مصرف و کاهش تقاضا را به همراه دارد. در سال های گذشته سازمان های نظیر IEA و اوپک رشد تقاضای سالانه نفت را ۱/۵ تا ۱/۶ درصد پیش بینی می کردند. اما امروزه پیش بینی های رشد مصرف سالانه نفت در دنیا به حدود ۰/۸ درصد رسیده است. (دانش نفت، ۹۱)

تبعات کاهش قیمت نفت بر اقتصاد ایران :

در خصوص تاثیرات کاهش قیمت نفت در اقتصاد ایران باید گفت بخش عمده ای از درآمد دولت از درآمدهای نفتی تامین می شود، بنابراین کاهش قیمت نفت درآمدهای دولت را به شدت کاهش می دهد و از این طریق پروژه های عمرانی را به شدت تحت تاثیر قرار خواهد داد.

زمانی که پروژه های نفتی با مشکل مواجه شوند، بقیه صنایع را نیز تحت تاثیر قرار می دهند. در حال طبیعی بخشی از درآمدهای دولت در بخش سرمایه گذاری در صنعت نفت هزینه می شود. زمانی که بودجه دولت کاهش می یابد، سرمایه گذاری در صنعت نفت و به تبع آن سرمایه گذاری در سایر صنایع کاهش می یابد و این امر مشکلات عدیده ای را برای اقتصاد کشور به وجود می آورد .

کسری بودجه؛ چون دولت بودجه را انبساطی تنظیم کرده بود و بیش از ۶۰ درصد بودجه اش به نفت متکی هست و تقریباً ۹۰ درصد واردات به نفت وابسته است، بنابراین با کاهش قیمت نفت کسری بودجه کاملاً اتفاق خواهد افتاد. برآوردها نشان می دهد با صادرات ۲/۴ میلیون بشکه نفت در روز درآمد ارزی روزانه فروش نفت مشخص است و دولت بر اساس آن مخارج ارزی اش را بابت واردات کالا و خدمات بسته است هرگونه کاهش سبب کسری بودجه خواهد شد. با اینکه

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بهاش ملی اقتصاد مقاومتی "جالشها، واقعیتها، راهکارها"

میانگین قیمت فروش نفت در امسال بر اساس پیش بینی ها در هفت ماه خیلی خوب بوده اما کسری بودجه ۳۵ هزار میلیارد ریالی داشته ایم. اگر این روند به همان وضعیت ادامه داشته باشد در ۵ ماهه انتهای سال جاری دچار کسری بودجه فراتر از این خواهیم شد.

عدم کنترل نرخ ارز، کاهش ارزش پول ملی، گسترش پدیده تورم و افت ذخایر ارزی خارجی از دیگر تبعات کاهش جهانی قیمت نفت بر اقتصاد کشورمان می باشد. (پاکنهاد، ۸۸)

اقتصاد مقاومتی:

تا قبل از انقلاب اسلامی، ایران در دکترین دو ستونی نیکسون-کسینجر یکی از دو متحد استراتژیک آمریکا و نایب آمریکا در منطقه خاورمیانه در کنار عربستان به شمار می رفت اما پس از انقلاب سال ۵۷ در ایران، ایالات متحده آمریکا به تعریف جدیدی از ایران رسید. این تعریف دیگر ایران را نه متحد خاورمیانه ای بلکه سد آمریکا در منطقه برای نیل به اهدافش معرفی می کرد. ایالات متحده نیز برای تاثیر بر ایران از قدرت اقتصادی خود بهره گرفته و ابزار تحریم را در کنار سایر ابزارها انتخاب کرد. و جمهوری اسلامی ایران نیز دور زدن تحریم ها و یا به نحو دیگر "ابزارهای ضدتحریم" را در پیش گرفت. یکی از ابزارهای جدید برای مقابله با این تحریم ها تاکید بر ظرفیت های داخلی اقتصاد است که این امر در بیانات مقام معظم رهبری به خوبی نمایان است. علاوه بر تحریم ها به سایر مشکلات مهم اقتصادی کشور از نظر نگارنده پرداخته شد. با نگاهی کوتاه به نامگذاری سال های مختلف در اعیاد نوروز می توان به اهمیت اقتصاد در نظر مقام معظم رهبری پی برد:

۱۳۸۸: اصلاح الگوی مصرف

۱۳۸۹: همت مضاعف و کار مضاعف

۱۳۹۰: جهاد اقتصادی

۱۳۹۱: تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه داخلی

۱۳۹۲: حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی

۱۳۹۳: اقتصاد و فرهنگ، با عزم ملی و مدیریت جهادی.

حال باید اندیشید که راهکار یا راهکارهای برون رفت از این مشکل چیست؟ اصلاح ساختار اقتصاد برای رهایی از وابستگی به نفت نیازمند توجه به سایر توانمندی های انسانی و طبیعی اقتصاد ایران است تا براساس آن نفت زدگی اقتصاد برطرف شود و نفت در خدمت توسعه اقتصادی قرار گیرد (میر جلیلی، ۱۳۸۶: ۷۱).

نگارنده این مطلب راهکار را در انجام اقتصاد مقاومتی برای کاهش اثرات تهدیدات اقتصادی می داند. این واژه - اقتصاد مقاومتی - اولین بار در دیدار کارآفرینان با مقام معظم رهبری در شهریور سال ۱۳۸۹ مطرح گردید. در همین دیدار، ایشان ((اقتصاد مقاومتی را معنا و مفهومی از کارآفرینی معرفی و برای نیاز اساسی کشور به کارآفرینی نیز دو دلیل "فشار اقتصادی دشمنان" و "آمادگی کشور برای جهش" را معرفی نمودند.))

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتهای، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که به یک ملت امکان می دهد و اجازه می دهد که حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفایی خودشان را داشته باشند (حسین زاده بحرینی، ۱۳۹۲: ۱۳۹). حضرت آیت الله خامنه ای در دیدار جمعی از محققان، پژوهشگران، متخصصان و نوآوران در عرصه علم و فناوری، و مسئولان شرکت های دانش بنیان و پارکهای علم و فناوری در هشتم مرداد با بیان این که یکی از راههای گذر از مقطع حساس سرنوشت ساز کنونی، جدی گرفتن اقتصاد مقاومتی است، تأکید کردند ((اقتصاد مقاومتی شعار نیست، بلکه یک واقعیتی است که باید محقق شود)) (عرب نژاد، ۱۳۹۱: ۱۰۲). رهبر معظم انقلاب در تعریف این اقتصاد فرمودند: "اقتصاد مقاومتی معنایش این نیست که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم روند رو به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب پذیری اش کاهش پیدا کند، یعنی وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی طوری باشد که در برابر ترفندهای دشمنان که همیشگی و به شکل های گوناگون خواهد بود کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۹۱/۶/۲).

اما در تعریف اقتصاد مقاومتی می توان گفت: "ابزاری است ضد تحریم و اقتصادی است اسلامی با دینامیسم های فعال و مبتنی بر توانمندی داخلی و بومی، که در بخش مصرف به سیاست گذاری می پردازد و بوسیله آن می توان بر تحریم ها فائق آمد."

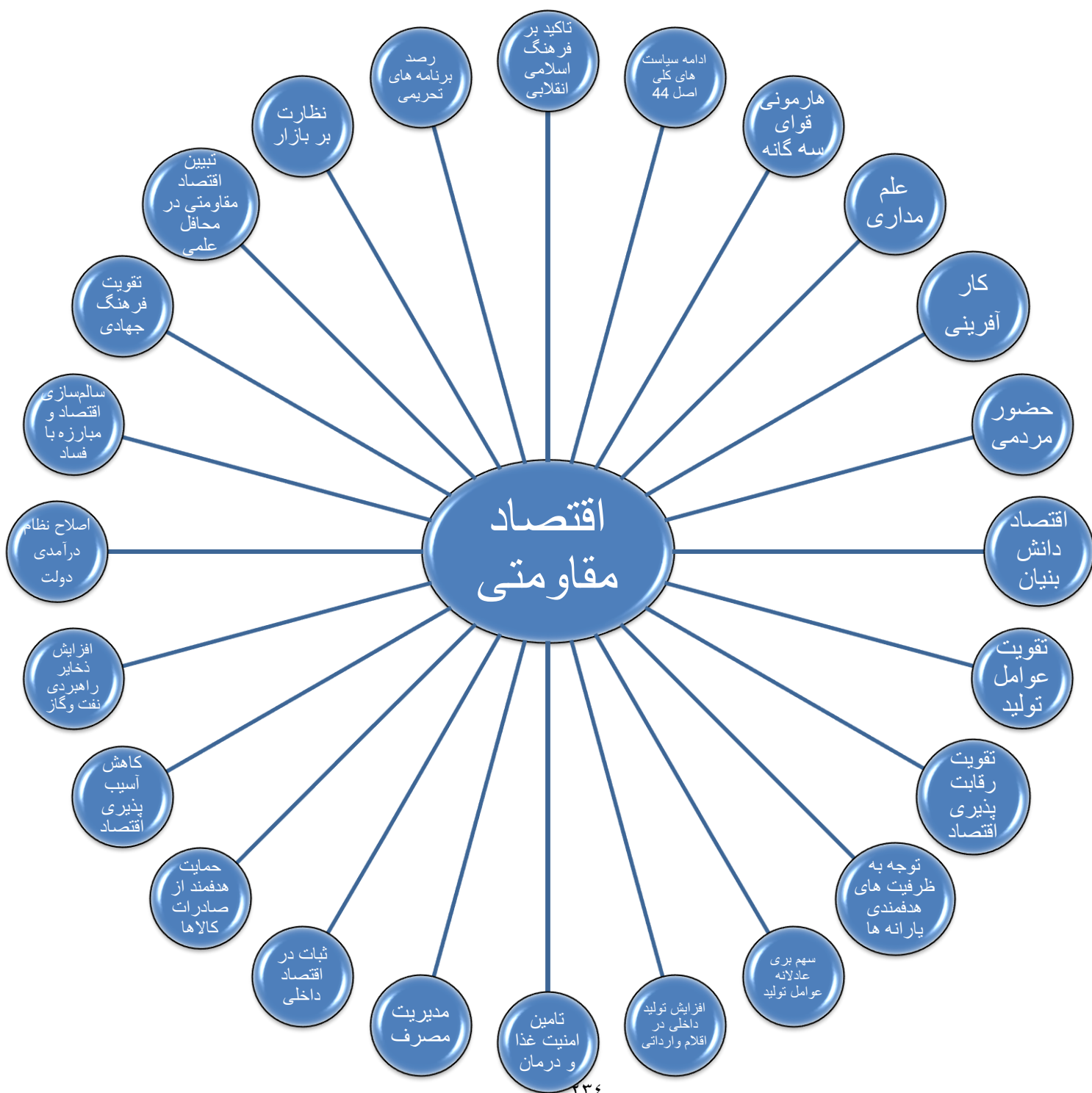
همچنین ایشان در دیدار جمعی از پژوهشگران شرکت های دانش بنیان در مرداد ماه ۹۱ فرمودند: "اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است که همراه باشد با مقاومت در برابر کارشکنی دشمن، خباثت دشمن، دشمنانی که ما داریم." (بیانات مقام معظم رهبری ۹۱/۵/۸). اقتصاد هر کشوی بر اساس پایه های شکل گرفته است بر این اساس اقتصاد مقاومتی دارای دو پایه اساسی می باشد. که عبارتند از:

۱- افزایش بهره وری

۲- کاهش ریخت و پاش ها (جعفری و آهنگری، ۱۳۹۱: ۱۳۷). از سوی دیگر باید توجه داشت که اقتصاد مقاومتی از دید مقام معظم رهبری مترادف با نظام اقتصاد اسلامی نیست بلکه شکل خاصی از این نظام است که در وضعیت خاص پدید می آید (میرمعزی، ۱۳۹۱: ۵۳). توجه به آنکه اقتصاد مقاومتی برخاسته از اندیشه های مقام معظم رهبری است؛ با نگاهی به بیانات ایشان چارچوب و اصول کلی اقتصاد مقاومتی از دیدگاه ایشان بر ما روشن می شود که به همین منظور می توانیم به متن ابلاغیه رهبر انقلاب به رؤسای قوای سه گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام استناد کنیم. ایشان بر این امر تأکید دارند که تمرکز بر الگوی علمی و بومی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی می تواند زمینه ساز شکست و عقب نشینی دشمنان در

بهائش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

جنگ تحمیلی اقتصادی علیه ایران گردد (leader.ir). با تبیین دقیق اصول کلی زیر که شامل تمامی سطوح خواهد بود از دل اقتصاد مقاومتی استخراج می شود:

نتیجه گیری :

در این مطالعه مطالب مهمی که در ذیل آمده است روشن شد:

تورم در درازمدت، نتیجه ی عرضه پول و افزایش نقدینگی است اما تنها یک پدیده ی پولی نیست.

نقش اشتغال در بالاترین رده های امنیتی یک کشور نمایان است و غفلت از آن تشدید بحران های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را به دنبال دارد.

نوسانات نرخ ارز باعث به وجود آمدن ریسک در تصمیمات فعالان اقتصادی و همچنین موجب بالا رفتن نرخ تورم می شود.

راهکارها و توصیه ها :

اجرای راهکارهای ذیل پیشنهاد می شود:

- داشتن تدبیر در اجرای سیاست های پولی برای کنترل نقدینگی و تورم
- تسریع در اجرای سیاست های اصل ۴۴- توجه ویژه به تولیدات بخش کشاورزی .
- کاهش وابستگی بودجه به نفت همانگونه که در برنامه چهارم و چشم انداز پیش بینی شده است. طبق این برنامه ها، هر سال باید حدود ۱۰ الی ۱۲ درصد از وابستگی بودجه به نفت کاهش پیدا کند .
- مدیریت بر مصرف انرژی بویژه آن بخشی که از خارج وارد می شود، مثل بنزین
- تلاش برای ایجاد انضباط مالی از طریق کاهش هزینه های دولت و ایجاد توازن در بودجه کشور
- اصلاح نظام آموزشی کشور در مسیر تربیت متخصصانی به منظور خلق نوآوری و کاهش وابستگی کشور
- اصلاح کیفیت و قیمت تولیدات داخلی در راستای افزایش مصرف تولیدات داخلی و افزایش رونق تولید ملی که پیامد های مثبت زیادی به همراه دارد.
- تبیین و تنظیم مقرراتی مبنی بر استقلال بانک مرکزی و کاهش چاپ پول بدون پشتوانه که منجر به کاهش تورم می شود.
- تجدید نظر در اتخاذ سیاست های پولی و مالی
- پیش بینی قیمت واقعی نفت در بودجه سال آینده

منابع:

- ۱- Bonato, Leo, Money and Inflation in the Islamic Republic of Iran, IMF Working Paper, ۲۰۰۷
 - ۲- Clason, oya and Goswami ,Megal , an Analysis of Money Demand and Inflation in Islamic Republic of Iran, IMF Working Paper, Dec. ۲۰۰۲
- اپلارد، دنیس. فیلد، آلفرد. مالیه بین الملل، ۱۳۷۸.
- بیانات مقام معظم رهبری (۹۱/۶/۲)
- بیانات مقام معظم رهبری (۹۱/۵/۸)
- توحیدی، ارسطو، (۱۳۸۱) تحلیلی بر تحریم های اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، شماره ۱۵، صص ۷۴-۵۱
- جعفری، انوش؛ آهنگری، مریم (۱۳۹۱)، استراتژی اقتصاد مقاومتی، مجموعه مقالات همایش ملی بررسی و تبیین اقتصاد مقاومتی، دانشگاه گیلان
- حسین زاده بحرینی، محمد حسین، (۱۳۹۲)، اقتصاد مقاومتی؛ راهکاری برای توسعه، فصلنامه مشکوه، شماره ۱۱۸، صص ۱۳۸-۱۵۹
- زهرانی، مصطفی، (۱۳۸۹)، تحریم علیه جمهوری اسلامی ایران: جایگزین جنگ یا مؤلفه اصلی مهار، فصلنامه روابط خارجی، سال دوم، شماره ۴، صص ۷۸-۴۷
- صدایی، سید اسکندر، بهاری، عیسی، زارعی، امیر (۱۳۹۰)، بررسی وضعیت اشتغال و بیکاری در ایران طی سالهای ۱۳۳۵-۱۳۸۹، فصلنامه راهبرد، شماره ۲۵، صص ۲۴۷-۲۱۶
- طباطبایی، رویا (۱۳۸۰)، اشتغال و بیکاری در ایران، فصلنامه راهبرد، شماره ۲۰، صص ۵۷-۴۵
- عزیزنژاد، صمد، سیدنورانی، محمدرضا، (۱۳۸۸)، بررسی آثار تحریم بر اقتصاد ایران با تأکید بر تجارت خارجی، فصلنامه مجلس و راهبرد، شماره ۶۱، صص ۲۱۰-۱۶۵

پایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

- عمادزاده، مصطفی و سعید، صمدی و بهار، حافظی. (۱۳۸۴). بررسی عوامل (پولی و غیر پولی) موثر بر تورم در ایران ۱۳۸۲-۱۳۳۸. پژوهشنامه ی علوم انسانی و اجتماعی. شماره ی ۱۹. ص ۳۳-۵۲.
- قوام مسعودی، زهره ، تشکینی ، احمد. (۱۳۸۴). تحلیل تجربی تورم در اقتصاد ایران (۱۳۳۸-۱۳۸۱)، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۳۶، پاییز ۱۳۸۴، چکیده
- کمیسیون اقتصاد کلان. بیمه و بانک. اتاق بازرگانی. صنایع و معادن ایران. تورم در ایران و پیامدهای آن بر تولید و اقتصاد. آذر ۱۳۸۷، ص ۷-۸
- محمود زاده، مجموعه دروس تخصصی اقتصاد، ۱۳۹۲، ص ۱۲۹
- مرکز آمار ایران
- میر جلیلی، سید حسین، (۱۳۸۶)، آموزه های مکتب تاریخی برای تحلیل اقتصاد ایران، پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۲۶، صص ۴۳-۷۶
- میرمعزی، سید حسن (۱۳۹۱)، اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن، فصلنامه اقتصاد اسلامی، شماره ۴۷، صص ۴۹-۷۶
- یاوری، کاظم؛ محسنی، رضا، (۱۳۸۸)، آثار تحریم های تجاری و مالی بر اقتصاد ایران: تجزیه و تحلیل تاریخی، فصلنامه مجلس و راهبرد، سال شانزدهم، شماره ۶۱، صص ۹-۵۴

منابع اینترنتی:

www.vista.ir

www.shada.ir

www.leader.ir

Iran's economy challenges and necessity of Resistive economy

Masoud Nadery*^{۱۳۷}

Elnaz Mahdavi^{۱۳۸}

Abstract:

The global economy has passed since the previous simple trade and reached its highest level of complexity, this means that the global economic situation, causing more and more countries are interconnected and interdependent provided. And changes in the global economy will go across the border quickly and will penetrate to the heart of communities, countries and contexts. In this case, the many threats will affect the domestic economy that our country is not only free from the threat but is more strongly affected by it because in addition to internal problems, Global of Structure is severely squeezing the throat of the half-life economy. Here's a description of the fundamental problems of the Iran's economy, we will try to provide a framework to reduce these problems.

Method: The present article paid to reviews some of the most important challenges facing the Iran's economy as sanctions and inflation and by investigates the causes of these challenges and by utilizes from resistive economy try to provide solutions to effective action against these challenges.

Conclusion: What should be noted is that the resistive economy does not break with the global economy and This view be the overthrow of the profit level But resistive economy is given to the strength of domestic and the dynamics of the internal the in the economic difficult situation. That systematic apply to this type of economy and defining and implementing its components can greatly effective reduce the challenges ahead.

Key words: Economic challenges - Sanctions - inflation - reduced oil revenues - Resistive economy

* - Razi University graduate student in International Relations (۰۹۳۶۴۲۶۵۸۵۶) - masoudnadery@yahoo.com^۳

^{۱۳۸} - Razi University economics graduate student (۰۹۳۵۵۴۵۳۱۹۴) - emahdavi۴۸@yahoo.com